Eettisen kaupan puolesta ry:n
asiantuntijalausunto
ympäristövaliokunnalle
21.6.2022

Asia: E 67/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n tekstiilistrategiasta

Eettisen kaupan puolesta ry (Eetti) kiittää mahdollisuudesta lausua komission tiedonannosta EU:n tekstiilistrategiasta.

Eetti pitää hyvänä, että Suomi puoltaa EU:n tekstiilistrategian tavoitteita kiertotalouden mukaisen, ympäristömyönteisen ja sosiaalisesti kestävän tekstiilialan rakentamiseksi. On kiireellistä saada tekstiilialan negatiiviset vaikutukset ilmastoon, ympäristöön ja ihmisiin minimoitua.

Eetti pitää tärkeänä, että tekstiilien elinkaaren aikaisten ympäristötekojen painopiste on jätteen synnyn ehkäisyssä sekä tekstiilien käytössä ja uudelleenkäytössä kierrätyksen sijaan, jotta voidaan muuttaa ylituotantoon ja kertakäyttökulutukseen perustuvaa toimintamallia.

Eetti kannattaa strategian toimia, joilla lisätään tuotteiden kiertotalouden mukaista elinkaarta ja pitkäikäisyyttä, kuten kestävyyttä, korjattavuutta, uudelleenkäyttöä ja kierrätettävyyttä. Yksittäisten tuotteiden ominaisuuksien parantamisen lisäksi olisi olennaista pureutua tuotantomäärien vähentämiseen. Yksikään ns. ekotuote ei ole ekologinen, jos sitä ei ole tuotettu tarpeeseen. Strategiassa esimerkiksi mainitaan, että yrityksiä kannustetaan mallistojen määrän karsimiseen. Avoimeksi jää kuitenkin, miten tätä käytännössä toteutetaan ja toimiiko kannustaminen riittävän suurena motiivina liiketoiminnan muuttamiseen.

Eetti puoltaa komission ehdotusta tekstiilejä koskevasta laajennetusta tuottajavastuusta EU:ssa, koska se parhaimmillaan edesauttaa kiertotalouteen siirtymistä. Se tulee kuitenkin toteuttaa ottaen huomioon kansalliset suunnitelmat ja investoinnit tekstiilijätekeräyksen ja -kierrätyksen järjestelmistä sekä varmistaen, että tuottajavastuujärjestelmän piiriin saadaan myös EU:n ulkopuolinen etäkauppa.

EU:n tekstiilistrategian tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä EU:n markkinoille saatettavat tekstiilituotteet on tuotettu niin ympäristöä kuin sosiaalisia oikeuksia kunnioittaen. Eetin näkökulmasta tekstiilistrategian toimenpiteet sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseksi eivät ole riittäviä. Tekstiilialan arvoketjut ovat pitkiä ja niihin liittyy monia ihmisoikeuksiin liittyviä riskejä, kuten ylipitkiä työpäiviä, elämiseen riittämättömiä palkkoja, vaarallisia työolosuhteita ja jopa pakkotyötä.

Eettisen kaupan puolesta ry, Siltasaarenkatu 4, 00530 Helsinki
www.eetti.fi

Sosiaalisen vastuun edistämisen osalta EU:n tekstiilistrategiassa viitataan ehdotukseen direktiiviksi yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta (CSDDD), mutta se ei nykymuodossaan edistä riittävästi sosiaalisen vastuun toteutumista tekstiilialalla.

Tekstiilialan osalta kyseisen direktiivin soveltamisala kattaa esityksen mukaan myös midcap-yritykset (yritykset, joilla on yli 250 työntekijää ja joiden liikevaihto on yli 40 miljoonaa euroa). On kuitenkin huomionarvoista, että Euroopassa tekstiilialalla vain 0,2 %[1] yrityksistä työllistää yli 250 henkilöä. Sääntelyn ulkopuolelle jää siis 99,8% tekstiilialan yrityksistä.

Jotta sääntelyllä voitaisiin tehokkaasti edistää ihmisoikeuksien toteutumista tekstiilisektorilla, tulisi pk-yritykset ottaa sen piiriin. Lisäksi huolellisuusvelvoitteen tulisi ulottua koko tekstiilituotannon arvoketjuun, eikä vain komission ehdotuksen mukaisesti yritysten vakiintuneisiin liikesuhteisiin.

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus tulisi integroida tuotannon lisäksi nykyistä vahvemmin osaksi kaikkea tekstiilialan yritysten toimintaa. Myös julkisten hankintojen kriteereissä tulisi olla ympäristönäkökulmien lisäksi sosiaalisen vastuun kriteerit.

Eetti katsoo, että tekstiilejä koskevan digitaalisen tuotepassin ja sen perustana toimivien pakollisen tietojen tulisi koskea kiertotalouden ja keskeisten ympäristönäkökohtien lisäksi arvoketjun läpinäkyvyyttä.

Tekstiilistrategian mukaan pakollinen ilmoitusvelvollisuus koskisi “tarvittaessa” maata, jossa tuote on valmistettu (“made in”). Tämä on ehdoton minimi, joka tulee sisällyttää pakollisten tietojen piiriin, mutta “made in”-merkintä kertoo vain murto-osan tuotantoketjusta. Pakollisten tietojen olisi hyvä koskea myös tehdastietojen julkaisemista Transparency Pledgen[2] mukaisesti.

Läpinäkyvyys on erittäin tärkeää, jotta työntekijät, ammattiliitot ja kansainväliset järjestöt pystyvät puuttumaan epäkohtiin. Vain läpinäkyvät tuotantoketjut mahdollistavat niiden esiintuomisen ja korjaamisen sekä yritysten saattamisen vastuuseen huolellisuusvelvoitteen mukaisesti.

[1] https://euratex.eu/wp-content/uploads/EURATEX-Facts-Key-Figures-2020-LQ.pdf
[2] https://transparencypledge.org

Eettisen kaupan puolesta ry, Siltasaarenkatu 4, 00530 Helsinki
www.eetti.fi